

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У СФЕРІ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН, ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Довженко Ярослава Миколаївна,

аспірантка IV курсу

Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

ORCID ID: 0000-0001-8551-2395

У статті проведений порівняльний аналіз кримінального законодавства України та Республіки Польща у частині відповідальності за насильницькі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я у сфері сімейних відносин. Зазначено, що кримінальне законодавство кожної із країн має свої особливості, пов'язані з історичними, культурними, релігійними та соціальними факторами.

Висвітлені позитивні напрацювання української нормативно-правової бази щодо запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема у ст. 126-1 Кримінального кодексу України, якою передбачена відповідальність за домашнє насильство. У польському Карному кодексі відсутня стаття, яка передбачала би відповідальність за домашнє насильство, але має низку норм, які захищають від цього виду кримінального правопорушення.

Акцентується увага на те, що українське кримінальне законодавство має ширше коло осіб, які можуть бути суб'єктами та об'єктами домашнього насильств, ніж польське законодавство.

Обидва кримінальні законодавства передбачають відповідальність за насильницькі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я, але вони відрізняються своїми особливостями. Зокрема, у Польщі захист життя та здоров'я дитини виникає з моменту зачаття, тоді як в Україні дозволені аборти за медичними показами до 22 тижнів вагітності. Карний Кодекс Республіки Польща окремими статтями передбачає кримінальну відповідальність за застосування насильства проти вагітної жінки або припинення вагітності. На відміну від українського законодавства польське законодавство уточнює, що припинення вагітності може здійснюватися з незаконною погрозою, обманом чи будь-яким іншим способом без її згоди (ст. 153), заподіяння тілесних ушкоджень зачатій дитині або розладу здоров'я, що загрожує її життю (ст. 157a).

За результатами аналізу, була виявлена суттєва різниця в підходах двох країн до кваліфікації тілесних ушкоджень. Карний кодекс Республіки Польща не поділяє тілесні ушкодження за тяжкістю, як це передбачено Кримінальним кодексом України. Він поділяє тілесні ушкодження на дві групи: заподіяння серйозної шкоди здоров'ю (ст. 156) та порушення функцій органу тіла або розлад здоров'я (ст. 157), в яких зазначаються лише їх ознаки.

Порівняльний аналіз чинного кримінального законодавства Польщі і України свідчить про суттєві напрацювання обох країн щодо протидії злочинності у сфері сімейних відносин. Однак, вирішення цього питання здійснено різними шляхами.

Ключові слова: порівняльний аналіз, домашнє насильство, сфера сімейних відносин, насильницькі кримінальні правопорушення, кримінальні правопорушення проти життя, кримінальні правопорушення проти здоров'я, тілесні ушкодження, кримінальне законодавство Республіки Польща, Стамбульська Конвенція.

Dovzhenko Yaroslava. Comparative analysis of responsibility for violent criminal offenses against life and health committed in the sphere of family relations under the criminal legislation of Ukraine and the Republic of Poland

The article provides a comparative analysis of the criminal legislation of Ukraine and the Republic of Poland in terms of liability for violent criminal offenses against life and health in the sphere

of family relations. It is noted that the criminal legislation of each country has its own characteristics related to historical, cultural, religious, and social factors.

The positive developments of the Ukrainian legal framework regarding the prevention and counteraction of domestic violence are highlighted, particular in Art. 126-1 of the Criminal Code of Ukraine, which provides for responsibility for domestic violence. The Polish Penal Code does not have an article that provides for liability for domestic violence but has several norms that protect against this type of criminal offense.

Attention is drawn to the fact that Ukrainian criminal legislation has a wider range of persons who can be subjects and objects of domestic violence than Polish legislation.

Both criminal laws provide for liability for violent criminal offenses against life and health, but they differ in their features. In Poland, the protection of a child's life and health occurs from the moment of conception, while in Ukraine medical abortions are allowed up to 22 weeks of pregnancy. The Criminal Code of the Republic of Poland, in separate articles, provides for criminal liability for the use of violence against a pregnant woman or termination of pregnancy. In contrast to the Ukrainian legislation, the Polish legislation clarifies that the termination of a pregnancy can be carried out with an illegal threat, deception or any other method without her consent (Art.153), causing bodily harm to the conceived child or a health disorder that threatens her life (Art.157a).

According to the results of the analysis, a significant difference was found in the approaches of the two countries to the qualification of bodily injuries. The Criminal Code of the Republic of Poland does not divide bodily injuries by severity, as provided by the Criminal Code of Ukraine. It divides bodily injuries into two groups: causing serious harm to health (Art. 156) and violation of the functions of a body organ or health disorder (Article 157), in which only their symptoms are indicated.

A comparative analysis of the current criminal legislation of Poland and Ukraine shows that both countries have made significant progress in combating crime in the field of family relations. However, this issue was resolved in different ways.

Key words: comparative analysis, domestic violence, the sphere of family relations, violent criminal offenses, criminal offenses against life, criminal offenses against health, bodily harm, criminal legislation of the Republic of Poland, the Istanbul Convention.

Постановка проблеми. Проблема насильства в сім'ї є однією із основних, що існують в будь-якій країні світу незалежно від соціально-економічного, культурного розвитку держави. Для захисту людей від вчинення проти них умисних насильницьких кримінальних правопорушень, що вчиняються в сімейній сфері різні країни світу у своєму національному законодавстві криміналізують відповідні діяння. Україна та Республіка Польща не стали виключенням. Аналіз законодавства цих країн дає можливість зрозуміти особливості кримінально-правового регулювання цього питання у кожній із них задля встановлення логічних закономірностей, пошуку переваг та недоліків регулювання даного питання для пошуку варіантів вдосконалення чинного законодавства України. Наразі немає жодного наукового дослідження, яке було б проведене в контексті порівняння кримінального законодавства

України та Республіки Польщі стосовно криміналізованих ними умисних насильницьких кримінальних правопорушень, що вчиняються в сфері сімейних відносин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі домашнього насильства присвячено досить велика кількість досліджень. Серед вітчизняних дослідників слід згадати О.Л. Беспаль, І.А. Ботнаренко, Л.Д. Гаухман, В.К. Гришук, О.О. Дудоров, О. Ігнатів, А.В. Кладков, І.Я. Козаченко, Н.О. Ліщук, Л.В. Максимів, У.М. Митник, М.О. Мягков, Р.Д. Сабіров, Л.В. Сердюк, В.І. Осадчий, Н.А. Орловська, М. Ткаченко, М.І. Хавронюк, Р.Д. Шарапов та польських науковців Грегорж Врона та Адам Януш Блачніо досліджували ст. 207 Карного кодексу Республіки Польща в контексті кримінальної відповідальності за домашнє насильство.

І хоча досліджень у цій сфері в цілому досить багато, комплексного компарати-

вістського аналізу кримінального законодавства України та Республіки Польща у контексті умисних насильницьких кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я, що вчиняються в сімейній сфері у вітчизняному законодавстві не досліджене.

Формулювання мети та завдань статті. Провести компаративістський аналіз чинного кримінального законодавства Республіки Польща та України та виявити особливості регулювання кримінальної відповідальності за умисні насильницькі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я, що вчиняються в сімейній сфері, з метою оцінки ефективності чинного українського законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Республіка Польща належить до романо-германської правової сім'ї, характерною ознакою якої є те, що основним джерелом права є кодифіковані нормативно-правові акти. Так само як і Україна. В Україні кримінальна відповідальність за насильницькі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я в сімейній сфері передбачена чинним Кримінальним кодексом України від 05 квітня 2001 року та Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року. Регулювання кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у сімейній сфері забезпечується Карним кодексом Республіки Польща від 6 червня 1997 року, який набув чинності 1 вересня 1998 року, замінивши собою попередній Карний кодекс 1969 року та Уставом «щодо протидії домашньому насильству» Республіки Польща від 29 липня 2005 року.

В Україні передбачена кримінальна відповідальність за домашнє насильство ст. 126-1 КК України. Поняття «домашнє насильство» закріплене в законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та визначає його як «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між роди-

чами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [2].

В першу чергу слід звернути увагу на те, що п. 1 ст. 2 Уставу «щодо протидії домашньому насильству» Республіки Польща «член сім'ї» визначається як найближча особа у розумінні ст. 115 Карного кодексу Республіки Польща, а також інша особа із якою разом проживають або ведуть господарство [6]. Ст. 115 Карного кодексу Республіки Польща закріплено визначення поняття «найближчої особи». Найближчою особою є чоловік, дружина, предки, нащадки, брати та сестри, споріднені в одній лінії чи ступені, усиновлена особа та їх подружжя, а також особа, яка проживає разом [4].

Польське законодавство закріплює цікаве положення, що домашнє насильство може виявлятися у піддаванні членів родини ризику втрати життя та здоров'я. Українське законодавство, яке регулює питання запобігання та протидії домашньому насильству на противагу польському має ширше коло осіб захищених від домашнього насильства: колишнє подружжя, особи з якими проживали спільно однією сім'єю, але «не перебували у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживала особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь, наречені, мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя), особи, які мають спільну дитину (дітей)» [2].

П. 2 ст. 2 Уставу «щодо протидії домашньому насильству» Республіки Польща закріплене визначення поняття «домашнє насильство». Відповідного до нього «домашнім насильством» є разовий або повторюваний умисний вчинок або без-

діяльність, що порушує права чи особисті права осіб перелічених у п. 1 ст. 2 Уставу, зокрема піддаючи цих людей ризику втрати життя та здоров'я, порушуючи їх гідність, недоторканність тіла, свободи, у тому числі статевої, завдаючи шкоди їх здоров'ю фізичному чи психічному, а також заподіюють страждання та моральну шкоду людям, які постраждали від насильства [6].

Чинний Карний кодекс Республіки Польща не містить жодної статті, яка передбачала би відповідальність за саме домашнє насильство, але має низку норм, які захищають від цього виду кримінального правопорушення. Власне кримінально-правові норми Карного Кодексу Республіки Польща, які стосуються сімейно сфери та передбачають умисні насильницькі кримінальні правопорушення можна поділити на 2 види:

1. Умисні насильницькі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я, які можуть вчинятися тільки в сімейній сфері.

2. Умисні насильницькі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я, які можуть вчинятися в будь-якій сфері, в тому числі і в сімейній.

До умисних кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я, які можуть вчинятися тільки в сімейній сфері відноситься правопорушення передбачене ст. 207, що передбачає кримінальну відповідальність за знущання. Дане правопорушення полягає у заподіяння фізичної або психічної шкоди близькій особі, або іншій особі, яка залишається у постійних або тимчасових стосунках залежності від винного, неповнолітній особі або людині, яка перебуває в безпорадному стані через свій психічний або фізичний стан. За скоєння цього кримінального правопорушення передбачається покарання у вигляді позбавлення волі від 3 місяців до 12 років, в залежності від обставин скоєного [4]. Грегорж Врона у своєму дисертаційному дослідженні «Конфлікт і насильство. Застосування ст. 207 § 1 карного кодексу проти насильства в родині» зазначає, що «ознаки будь-якого злочину,

зокрема злочину зловживання (зазвичай прирівнюваного до домашнього насильства), передбаченого ст. 207 § 1 Карним кодексом не збігаються із положеннями визначення домашнього насильства закріпленими в уставі «щодо протидії домашньому насильству» Республіки Польща. Отже, у кримінальних справах не визначається, чи є дана особа винуватцем домашнього насильства» [7]. «Заява про те, що особа не вчинила насильницького злочину зазначеного у ст. 207 Карного кодексу не передбачає, що ця особа не є винною у домашньому насильстві. Кримінальний суд не може накласти кримінальну санкцію за вчинення домашнього насильства, оскільки поведінка злочинця відповідала критеріям неіснуючого діяння у кримінальному кодексі, таким чином, не регулюється іншим актом, у якому він не підлягає кримінальній санкції злочин» [7].

Умисними кримінальними правопорушеннями проти життя та здоров'я, які можуть вчинятися в будь-якій сфері, в тому числі в сімейній, Карний кодекс Республіки Польща відносить: вбивство, доведення до самогубства, вчинення насильства стосовно вагітної жінки та примусовий аборт, заподіяння тілесних ушкоджень зачатій дитині, заподіяння шкоди здоров'ю та зараження ВІЛ-інфекцією, венеричною або інфекційною хворобою, серйозною невиліковною або справді небезпечною для життя хворобою.

Ст. 148 Карного кодексу Республіки Польща передбачає кримінальну відповідальність за вбивство. Статтею передбачено, що вбивця підлягає позбавленню волі від 8 до 25 років або довічному ув'язненню. Кваліфікуючими ознаками вбивства є вчинення його: 1) з особливою жорстокістю; 2) у зв'язку з захопленням заручників, згвалтуванням або пограбуванням; 3) в результаті мотивації, яка заслуговує на особливе засудження; 4) з використанням вибухівки. Також туди відносяться випадки, якщо: 1) вбивство більше ніж однієї особи одним діянням; 2) особа раніше була судима вбивством; 3) особа раніше була судима за вбивство

державної посадової особи вчиненого під час або у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків пов'язаних із захистом безпеки людини або охороною громадської безпеки або порядку. Мінімальним строком позбавлення волі за кримінальне правопорушення вчинене з кваліфікуючими ознаками є 12 років [4].

Слід зазначити, що на відміну від українського законодавця польський законодавець пішов шляхом поділу кваліфікуючих обставин на дві частини: 1) в ч. 2 ст. 148 Карного кодексу Республіки Польща прописані способи вчинення вбивства та мотиви його вчинення (у зв'язку з захопленням заручників, зґвалтуванням, пограбуванням), тобто «особливих обставин, що впливають на соціальну шкоду» [5], 2) а в ч. 3 ст. 148 Карного кодексу містяться кваліфікуючі обставини із прив'язкою до злочинця: «раніше судимий за вбивство, раніше судимий за вбивство державної посадової особи вчиненого під час або у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків пов'язаних із захистом безпеки людини або охороною громадської безпеки або порядку та/або потерпілого (вбиті більше ніж 2 особи, вбита державна посадова особа під час або у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків пов'язаних із захистом безпеки людини або охороною громадської безпеки або порядку») [4].

В Україні кримінальна відповідальність за доведення до самогубства настає за ст. 120 Кримінального кодексу України. Доведення до самогубства передбачене ст. 151 Карного кодексу Республіки Польща. Особи, які переконуючи або надаючи допомогу, змушують людину позбавити себе життя, караються позбавленням волі від 3 місяців до 5 років [4]. Слід зазначити, що українська норма ширша та передбачає доведення особи до замаху на самогубство та визначає способи доведення до самогубства (жорстоке поводження з нею, «шантаж, систематичне приниження її людської гідності або систематичний протиправний примус до дій, що суперечать її волі, схиляння до

самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства» [1].

У п. 7 ч. 1 ст. 67 Кримінального кодексу України визначено, що вчинення кримінального правопорушення щодо жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності є обставиною, що обтяжує покарання. На відміну від Кримінального кодексу України Карний кодекс Республіки Польща приділяє особливу увагу захисту від насильства відносно вагітних жінок та захисту життя та здоров'я зачаті дитини окремими статтями особливої частини. Кримінальну відповідальність за ст. 153 Карного кодексу Республіки Польща буде нести будь-яка особа, яка застосовує насильство проти вагітної жінки або незаконною погрозою, обманом чи будь-яким іншим способом без її згоди, припиняє вагітність або змушує вагітну жінку переривати вагітність силою. Така особа підлягає покаранню у вигляді позбавлення волі за строк від 6 місяців до 8 років. Кожен, хто вчинить вище зазначенні діяння, після того як зачата дитина досягла здатності самостійно жити поза тілом вагітної жінки, підлягає покаранню у вигляді позбавлення волі на строк від одного до 10 років [4]. Таким чином, положенням п. 2 ст. 153 Карного кодексу Республіки Польща ставить під захист життя ненародженої дитини яка досягла здатності самостійно жити поза тілом вагітної жінки та встановлює кримінальну відповідальність за переривання вагітності.

У п. 4 ст. 154 Карного кодексу Республіки Польща зазначено, що якщо наслідком дії, зазначеної у ст. 153 буде смерть вагітної жінки, злочинець буде нести кримінальну відповідальність у вигляді позбавленням волі на строк від 2 до 12 років [4]. В Польщі, на відміну від України проведення абортів дозволене тільки в двох випадках: 1) коли вагітність становить загрозу для життя або здоров'я вагітної жінки (без обмежень які стосуються віку плоду), 2) коли є обґрунтована підозра, що вагітність стала наслідком забороненої дії (до 12 тижнів від початку вагітності) [8].

Кримінальне законодавство Республіки Польща захищає дитину з моменту зачаття. Ст. 157а Карного кодексу Республіки Польща криміналізувала заподіяння тілесних ушкоджень зачатій дитині або розладу здоров'я, що загрожує її життю. Особа яка вчинила вищезазначені дії підлягає покаранню у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на строк до 2 років. Не підлягає кримінальній відповідальності мати дитини, яка вчинила вищезазначене діяння [4].

Кримінальний кодекс України на відміну від Карного кодексу Республіки Польща, не містить окремих норм, які передбачали б кримінальну відповідальність за вчинення насильницьких дій стосовно життя і здоров'я ненародженої дитини. Чинним Українським законодавством переривання вагітності може класифікуватися за ст. 121 Кримінального кодексу, як тяжке тілесне ушкодження, якщо було спричинене вчиненням насильницьким діянням по відношенню до вагітної жінки. Ст. 134 Кримінального кодексу України криміналізуване незаконне проведення абортів, до якого відноситься: 1) проведення абортів особою, яка не має спеціальної медичної освіти, 2) примушування до абортів без добровільної згоди потерпілої особи, 3) незаконне проведення абортів, що спричинило тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої особи.

Слід зазначити, що питання визначення ступеня тілесних ушкоджень більш детально розроблено у Кримінальному кодексі України. На відміну від Карного кодексу Республіки Польща, КК України передбачає три види тілесних ушкоджень: легкі, середньої тяжкості та тяжкі, кримінальна відповідальність за скоєння яких передбачена статтями 121, 122 та 125 КК України. Ступень тяжкості визначається згідно Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 р. № 6. При цьому враховуються ступінь тяжкості тілесних ушкоджень, що характеризують розмір шкоди, яка

завдана здоров'ю внаслідок тілесного ушкодження, небезпека для життя, тривалість розладу здоров'я та втрата працездатності.

Карний кодекс Республіки Польща не поділяє тілесні ушкодження за тяжкістю, як це передбачено Кримінальним кодексом України. Він поділяє тілесні ушкодження на дві групи: заподіяння серйозної шкоди здоров'ю (ст. 156) та порушення функцій органу тіла або розлад здоров'я (ст. 157), в яких зазначаються лише їх ознаки. Так, ст. 156. Карного кодексу Республіки Польща відносить до заподіяння серйозної шкоди здоров'ю: 1) позбавлення особи зору, слуху, мови, репродуктивної здатності, 2) іншої важкої інвалідності, важкої невиліковної або тривалої хвороби, дійсно небезпечної для життя хвороби, постійного психічного захворювання, повної або значної постійної непрацездатності за професією або постійного, значного спотворення або деформації тіла, за що винні караються позбавленням волі на строк не менше 3 років. Якщо наслідком вище вказаних діянь є смерть людини, злочинець підлягає покаранню у вигляді позбавлення волі від 5 до 25 років або у вигляді довічного позбавлення волі [4]. В той же час ст. 157 передбачає кримінальну відповідальність за заподіяння порушень функцій органу тіла або розлад здоров'я (окрім зазначених у ст. 156), за що винні караються позбавленням волі на строк від 3 місяців до 5 років. Таким чином, Карний кодекс Республіки Польща не поділяє ознаки тілесних ушкоджень за ступенем тяжкості, які характеризують розмір шкоди, яка завдана здоров'ю внаслідок тілесного ушкодження та її тривалість. Лише у п. 3 ст. 153 Карного кодексу Республіки Польща дається ознака терміну розладу здоров'я, де закріплено, що той хто спричинить порушення функцій органу тіла або розлад здоров'я тривалістю не більше 7 днів підлягає покаранню у вигляді штрафу або покаранню у вигляді обмеження волі або позбавлення волі до 2 років. Однак передбачено, що у разі якщо потерпілим є найближча

особа, до кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення зазначене у п. 3 ст. 153 Карного Кодексу Республіки Польща буде притягуватися винуватий за заявою потерпілого.

Стаття 131 Карного кодексу Республіки Польща передбачає кримінальну відповідальність особи яка знала про те, що вона є ВІЛ-інфікованою і при цьому піддала зараженню іншу особу. Така особа карається позбавленням волі на строк від 6 місяців до 8 років; а зараженням венеричною або інфекційною хворобою, серйозною невиліковною або справді небезпечною для життя хворобою – притягується до кримінальної відповідальності у вигляді позбавлення волі строком від 3 місяців до 5 років. Однак кримінальне переслідування за правопорушення відбувається на прохання потерпілої сторони [4].

Слід зазначити, що Кримінальним кодексом України передбачено ширше визначення способів вчинення кримінального правопорушення і форм вини, за цим видом кримінального правопорушення. Так, ст. 130 КК України, крім передбаченої Карним кодексом Республіки Польща кримінальної відповідальності за зараження іншої особи вірусом імунodefіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби особою, яка знала про те, що вона є носієм цього вірусу, передбачена також відповідальність за свідоме поставлення іншої особи в небезпеку зараження вірусом імунodefіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини та умисне зараження іншої особи вірусом імунodefіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини.

Висновки. Україна та Республіка Польща є країнами, що відносяться до романо-германської правової. Кримінальне законодавство країн різниться та має свої особливості у зв'язку із різними факторами (історичними, культурними, релігійними, соціальними), які вплинули на формування норм кримінального законодавства. Україна та Республіка Польща пішли різними шляхами в регулюванню

питань абортів та його криміналізації, тілесних ушкоджень, та визначення того, хто може бути потерпілим від вказаних кримінальних правопорушень.

Нормативно-правова база щодо запобігання та протидії домашньому насильству в Україні залишається порівняно новою сферою і позитивні напрацювання є, до яких слід віднести ст. 126-1 Кримінального кодексу України, якою передбачена відповідальність за домашнє насильство. Чинний Карний кодекс Республіки Польща не містить жодної статті, яка передбачала би відповідальність за саме домашнє насильство, але має низку норм, які захищають від цього виду кримінального правопорушення, в тому числі ст. 207 Карного кодексу Республіки Польща, яку найчастіше зазначають в контексті кримінальної відповідальності за домашнє насильство. На відміну від польського кримінального законодавства, яке регулює питання домашнього насильства, українське має у більш широке коло осіб захищених від цього явища.

Кримінальні законодавства обох країн у яких закріплена відповідальність за умисні насильницькі кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я, які можуть вчинятися в будь-якій сфері, в тому числі і в сімейній відрізняються своїми особливостями. Захист життя та здоров'я дитини в Республіці Польща виникає з моменту зачаття у зв'язку із чим у них заборонені аборти окрім декількох виключень, в той час, як в Україні припинення вагітності може здійснюватися за бажанням вагітної до 12 тижнів вагітності, а до 22 тижнів – за медичними показами. Карний Кодекс Республіки Польща окремими статтями передбачає кримінальну відповідальність за застосування насильства проти вагітної жінки або припинення вагітності. На відміну від українського законодавства польське уточнює, що припинення вагітності може здійснюватися з незаконною погрозою, обманом чи будь-яким іншим способом без її згоди (ст. 153), заподіяння тілесних ушкоджень зачатій дитині або розладу здоров'я, що загрожує її життю (ст.157а).

Карний кодекс Республіки Польща не поділяє тілесні ушкодження за тяжкістю, як це передбачено Кримінальним кодексом України. Він поділяє тілесні ушкодження на дві групи: заподіяння серйозної шкоди здоров'ю (ст. 156) та порушення функцій органу тіла або розлад здоров'я (ст. 157), в яких зазначаються лише їх ознаки.

Кожне законодавство має свої особливості та специфіку, яка враховувалася при його розробці та прийнятті. Порівняльний аналіз чинного кримінального законодавства Польщі і України свідчить про суттєві напрацювання обох країн щодо проти-

дії злочинності у сфері сімейних відносин. Однак, вирішення цього питання здійснено різними шляхами. На наш погляд українське законодавство пішло більш прогресивним шляхом, а саме – шляхом реалізації у вітчизняному кримінальному законодавстві норм Стамбульської Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, більш чіткому визначенню переліку кримінальних правопорушень та форм домашнього насильства в той час як, Республіка Польща вийшла зі Стамбульської конвенції в 2020 році.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: [https:// zakon. rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text) (дата звернення: 20.09.2021).
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 20.09.2021).
3. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95> (дата звернення: 22.09.2021).
4. Kodeks karny Rzeczypospolitej Polskiej. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (дата звернення: 07.07.2021).
5. Adam Janusz Błachnio, materiały szkoleniowe, Prokuratura i Prawo 3, 2007, ст. 113. URL: <https://pk.gov.pl/wp-content/uploads/2013/12/b2000baee5b58c831de1021f7c4eac4b.pdf> (дата звернення: 28.06.2021).
6. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20051801493/U/D20051493Lj.pdf> (дата звернення: 17.09.2021).
7. Grzegorz Wrona Rozprawa doktorska "Konflikt a przemoc. Zastosowanie art.207 §1 KK w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie" ст. 6. URL: <https://depotuw.ceon.pl/bitstream/handle/item/2167/Praca%20doktorska%2027%20listopada%202016.pdf?sequence=1> (дата звернення: 26.04.2023).
8. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 maja 1997. URL: <https://prawo.money.pl/orzecznictwo/trybunal-konstytucyjny/orzeczenie;z;dnia;1997-05-28,k,26,96,350,orzeczenie.html> (дата звернення: 10.09.2021).
9. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. URL: <https://prawo.money.pl/orzecznictwo/trybunal-konstytucyjny/orzeczenie;z;dnia;1997-05-28,k,26,96,350,orzeczenie.html> (дата звернення: 19.09.2021).
10. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 30 kwietnia 2020 r. URL: <https://www.dziennikustaw.gov.pl/D2020000095601.pdf> (дата звернення: 19.09.2021).

REFERENCES:

1. Criminal code of Ukraine. (2001, April 5). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny № 25–26, 131. Retrieved from [https:// zakon. rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text) [in Ukrainian].

2. Law of Ukraine on Prevention and Combating Domestic Violence № 2229-VIII. (2017, December 7). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainyiny № 5, 35. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian].

3. Rules for forensic medical determination of the severity of bodily injuries, approved by order of the Ministry of Health of Ukraine (1995, September 17). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95> [in Ukrainian].

4. The Criminal Code of the Republic of Poland (1997, June 9). Retrieved from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> [in Polish].

5. Adam Janusz Blachnio (2007). *Materialyzacja karności, Prokuratura i Prawo* 3, 113. Retrieved from <https://pk.gov.pl/wp-content/uploads/2013/12/b2000baee5b58c831de1021f7c4eac4b.pdf> [in Polish].

6. Act on counteracting domestic violence of the Republic of Poland (2005, July 29). Retrieved from <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20051801493/U/D20051493Lj.pdf> [in Polish].

7. Grzegorz Wrona Rozprawa (2016). *Conflict and Violence. Application of Article 207 §1 of the Penal Code in counteracting domestic violence*, Doctor's thesis. Warsaw: University of Warsaw, faculty of law and administration. Retrieved from <https://deputuw.ceon.pl/bitstream/handle/item/2167/Praca%20doktorska%2027%20listopada%202016.pdf?sequence=1> [in Polish].

8. Judgment of the Constitutional Tribunal of the Republic of Poland (1997, May 28). Retrieved from <https://prawo.money.pl/orzecznictwo/trybunal-konstytucyjny/orzeczenie;z;dnia;1997-05-28,k,26,96,350,orzeczenie.html> [in Polish].

9. Judgment of the Constitutional Tribunal of the Republic of Poland (2020, October 22). Retrieved from <https://prawo.money.pl/orzecznictwo/trybunal-konstytucyjny/orzeczenie;z;dnia;1997-05-28,k,26,96,350,orzeczenie.html> [in Polish].

10. Act amending the Act – Code of Civil Procedure and certain other acts (2020, April 30). Retrieved from: <https://www.dziennikustaw.gov.pl/D2020000095601.pdf> [in Polish].